

Pisni preizkus

Slovensko nacionalno oblikovanje

Dragica Babič

1. Glavna težnja Slovencev v 19. stoletju je bila usmerjena v uveljavljanje slovenščine v javnem življenju in zahteva po njeni enakopravnosti z jeziki drugih narodov v habsburški monarhiji.

a) Z dvema argumentoma pojasni, zakaj se je začela Hrochova faza A slovenskega narodnega gibanja v času Marije Terezije in Jožefa II. (2 t)

b) Poveži narodne buditelje in njihove dosežke tako, da črko pred posameznikom vpišeš na ustrezno črto. (3 t)

A Žiga Zois	___	Krajska gramatika
B Valentin Vodnik	___	mecen
C Marko Pohlin	___	organizator ljudskega šolstva
D A. T. Linhart	___	Lublanske novice
E Blaž Kumerdej	___	Poskus zgodovine Kranjske
F Jernej Kopitar	___	slovnica slovanskega jezika

2. Natančno preberi pisni vir in odgovori na vprašanja.

Blaznik je že 19. februarja 1842 /.../ izdelal podroben program časopisa in ga poslal kranjski delegaciji Notranjeavstrijskega industrijskega in obrtnega društva, njegov prepis pa še Kmetijski družbi na Kranjskem. V njem je poudaril, da se bo »list dočela izogibal takih člankov, ki imajo politično barvo ali verski značaj«. Osnovni namen Kmetiških in rokodelskih novic /.../ bi bil »razširjati na kolikor mogoče obče razumljiv način splošnokoristne vednosti, zlasti take, ki bi utegnile pospeševati in poživljati industrijo, poljedelske interese in izpolnitev obrti«. Hkrati bi bilo treba skrbeti tudi za zabavo. Časopis naj bi objavljal »povesti, potopise, poetične izlive, kratka zgodovinska poročila«. (Slovenska kronika XIX. stoletja, str. 260.)

- a) Kakšen je bil osnovni namen Kmetijskih in rokodelskih novic? (1 t)
- b) Pojasni, zakaj je moral tiskar Blaznik izdelati program časopisa in zagotoviti, da v njem ne bodo objavljeni politično obarvani članki. (1 t)
- c) Razloži, kakšna je bila vloga Novic za slovensko narodno gibanje pred letom 1848. (3 t)

3. Vesti o revoluciji na Dunaju so se pomladi 1848 razširile tudi v slovenske dežele. Z odstopom Metternicha, ukinitvijo cenzure in obljubo ustave so nastale možnosti, da tudi Slovenci propagiramo idejo o združitvi slovenskega narodnostnega ozemlja. Natančno preberi pisni vir in odgovori na vprašanja.

»Da se vsi Slovenci, kakor najbližnji brati zjedini v jeden narod, in da bi imeli vsi vkup jeden slovenski zbor...

Da ima slovenski jezik v Sloveniji popolnoma tiste pravice, ktere ima nemški jezik v nemških, italijanski v italijanskih /.../ Mora nam biti svobodno upeljati slovenščino v pisarnice in šole višje in nižje v Sloveniji, ako hočemo in kadar hočemo. Vsaki uradnik v slovenskih krajih, kteri se za naprej bode postavil v službo, mora popolnoma slovensko znati. V vsaki gimnaziji v Sloveniji se mora za slovenščino stolica postaviti /.../

Pri nemški zvezi nočemo biti, naj je kakor hoče. Mi smo in bodemo verni našemu presvetlemu cesarju in naši ustavnoj vladi /.../« (J. Prunk. Slovenski narodni vzpon. str. 56.)

- a) Poimenuj program in njegovega avtorja. (1 t)
- b) Analiziraj vir in pojasni zahteve avtorja. (2 t)
- c) Zakaj je bil avtor proti vključitvi slovenskega ozemlja v Nemško zvezo? (1 t)

4. Z nastankom zgornjega programa je nastala tudi potreba po geografski opredelitvi slovenskega etničnega ozemlja.

a) Kdo je avtor zemljevida? (1 t)

b) Zakaj zemljevid ni smel biti objavljen, ko je bil dokončan? (2 t)

Vir: [http://sl.wikipedia.org/wiki/Slika:Zemljevid Slovenke dezele in pokrajini.jpg](http://sl.wikipedia.org/wiki/Slika:Zemljevid_Slovenske_dezele_in_pokrajini.jpg) (dostop: 28. 5. 2012).

S pomočjo slikovnega gradiva pojasni, kako se je krepilo narodno gibanje v dobi ustavnosti. Posebej izpostavi, kako so pridobili za nacionalno gibanje posamezne družbene sloje. (3 t)

<p>(Vir: Univerzitetna knjižnica Maribor, Rokopisna zbirka, Ms 2017VII-3).</p>	<p>(Slika: Nina Keršnik).</p>	<p>(Slika: Nina Keršnik).</p>	<p>http://www.sistory.si/SISTORY:ID:270965 (Dostop: 20. 10. 2014).</p>
--	-------------------------------	-------------------------------	--

5. Glasovanje slovenskih poslancev v avstrijskem državnem zboru o dualizmu je pospešilo politično polarizacijo na Slovenskem.

- a) Poimenuj skupino politikov (tabor), ki je zagovarjala previdno narodno politiko. (1 t)
- b) Poimenuj skupino politikov (tabor), ki je zahtevala odločno narodno politiko po češkem vzoru. Poimenuj njihova javna politična zborovanja, kjer so svoje zahteve tudi predstavljali. (2 t)

6. Vstavi pravilne črke! (3 t)

- A Katoliška narodna stranka   ___ Etbin Kristan   ___ Rdeči prapor   ___ tivolska resolucija
- B liberalna stranka   ___ Ivan Hribar   ___ Slovenski narod   ___ trializem
- C socialdemokratska stranka   ___ Janez E. Krek   ___ Slovenec   ___ neoslovansko gibanje

7. Preberi spodnji vir in odgovori na vprašanja.

Dela na odseku Celje-Zidani most so napredovala po načrtih, na odseku Zidani most-Ljubljana pa so nastajale zamude, ki so bile posledica težavnega terena. Ali kot je zapisal Sebastijan Roš: »Inžinerji in mojstri niso bili še tako izvežbani v takih poslih in tudi niso imeli tako modernih sredstev /.../. Niso tedaj še poznali cimenta, ne dinamita, ne raznih priprav in strojev /.../ Med mnogimi velikimi mostovi je remek delo posebne vrste na ovinku v Zidanem mostu preko Savinje, v resnici umetniško izveden in pravi biser cele Južne železnice. /.../ V zasavske kraje, ki so bili do tega časa »brez vsake kolovozne zveze z ostalim svetom«, so spomladi 1847 »privrele cele trume tujih delavcev« /.../ Največ je bilo Italijanov in Hrvatov, precej je bilo tudi Čehov in Nemcev.

»Čolnarstvo se bo na Savi posušilo, na stotine ladjarjev bo ob kruh, saj bo odslej ves tovor vlačila iz kraja v kraj ta hudimanova železna kača Bog nas je reši! - in kmetje bodo obubožali, ker ne bodo več vlačili ladij od postaje do postaje.«

»V naših krajih je bilo za železniška dela v treh letih potrošeno ogromno denarja. Gotovo je ostala polovica tega denarja v rokah domačega ljudstva. Moramo si torej predstaviti, kako veliko podporo je dobilo blagostanje za trboveljske prebivalce.« (Sebastijan Roš, Spomini . V Slovenska kronika XIX. stoletja, str. 293 in 294.)

- a) Kdaj je prišla prva železnica v slovenske kraje? (1 t)

- b) S kakšnimi problemi so se spopadali graditelji železnice?(1 t)

- c) S pomočjo vira pojasni negativne in pozitivne posledice gradnje železnice za Zasavje. (2 t)

